Rammeplaner for kirkelig undervisning og læring

Felles innledning til rammeplanene

Rammeplanene for kirkelig undervisning og læring forholder seg til Plan for kirkelig undervisning og læring – Overordnet del (PFKUL-OD), og skal konkretisere innholdet og gi retning for utforming av lokale aktivitetsplaner rettet mot forskjellige aldersgrupper (PFKUL-OD, s. 13).

Rammeplanene angir forskjellige mål for kirkelig undervisning og læring under hvert av innholdselementene Bibel, tekst og tolkning, Kirkens kultur og tradisjon og Kristen tro i praksis. Disse målene skal være retningsgivende og bidra til prioriteringer i det lokale aktivitetstilbudet.

Mål for kirkelig undervisning og læring

I pedagogisk grunnlagstenkning i Overordnet del beskrives synet på undervisning, læring og kunnskap. Målformuleringene under hvert innholdselement i rammeplanene er eksempler på arbeidsmåter som legger til rette for læring om innholdet i kirkens lære og praksiser. Målene innledes med: «Deltakerne skal få mulighet til å …»

Disse målformuleringene sier ikke noe om hvilken kompetanse deltakerne skal ha til slutt, og stiller ikke krav til hva resultatet av læringen skal være. Kirkens læringsfellesskap skal være for alle, uavhengig av funksjonsevne, tidligere erfaring og individuelle forutsetninger for læring og deltakelse. Undervisningen skal likevel utfordre, både dem som kjenner innholdet godt fra før og dem som ikke gjør det, både dem som lett forstår sammenhengene og dem som ikke gjør det.

I planleggingen av en aktivitet skal menigheten gjøre et utvalg av målene i rammeplanene og tilpasse dem til sin lokale kontekst med konkret innhold og arbeidsmåter. Slik blir målene for kirkelig undervisning og læring et utgangspunkt for arbeidet med å legge fram innholdet for deltakerne, med arbeidsmåter som er inkluderende, engasjerende, motiverende og dialogorienterte.

Samisk

Samiske språk, livsanskuelse, kulturuttrykk og trospraksiser er en del av Den norske kirkes undervisning og læring. Dette skal bidra til å oppfylle de tre formålene omtalt i PFKUL-OD s. 48: «Først og fremst skal samer kunne forme sitt eget kirkeliv i pakt med en samisk selvforståelse. Det andre formålet er å styrke menighetenes forutsetninger for å kunne møte mennesker med samisk tilhørighet på en måte som ivaretar deres behov. Det tredje formålet handler om å gjøre samiske tradisjoner kjent for alle menigheter.» Samisk kirkeliv løftes fram som eksempler på kirkens mangfoldige fellesskap.

Samisk kultur og tradisjoner kommer ulikt til uttrykk i områder med ulik grad av samisk tilstedeværelse og historie. Lokale aktivitetsplaner kan bidra til at samiske språk er i bruk også i menigheter som ikke har samisk som hovedspråk. I områder hvor samisk er

dagligspråk, er samiske bibeltekster og fortellinger en integrert del av undervisningen. Det bør tilrettelegges for at alle får møte bibeltekstene på sitt morsmål.

Foresatte, faddere og annen familie

Foreldre og faddere har sammen med menigheten og hele kirken fått et ansvar for opplæring (PFKUL-OD, s. 70). Menighetenes aktivitetsplaner konkretiserer hvordan menigheten vil bekrefte og støtte opp om den læring som skjer i hjemmet. Dette gjelder særlig fram til religiøs myndighetsalder (15 år). Rammeplanene gir eksempler på slike aktiviteter. Foresatte, annen familie og faddere er fortsatt viktige personer i ungdommenes liv etter religiøs myndighetsalder, og de bør derfor inkluderes i planene også for eldre ungdommer.

Rammeplan for kirkelig undervisning og læring, 0–5 år

Dåpens teologi er grunnleggende i kirken. I dåpen tar vi imot Guds nåde, slik et barn tar imot omsorg fra sine nærmeste. Slik er de minste barna et forbilde for tro. I begynnelsen av livet trenger barn god tilknytning til omsorgspersonene sine. Kirkelig undervisning og læring for 0–5-åringene skal bidra til å bygge tillit og tilknytning til de nærmeste og til Gud. Arbeidet skal bidra til å styrke relasjonen mellom barna og deres foresatte. Kirken skal oppmuntre foresatte i deres omsorgs- og oppdragelsesrolle, som det også vises til i dåpsløftet.

Barn lærer i sine relasjoner og i lek. Her utvikles språk og forståelse av verden. De lever i den tro og livsverden som de voksne rundt dem viser. I leken får de rom for å utforske sin egen tro. Hjemme og i kirken skal barna få møte omsorg, sanger, fortellinger og ritualer som viser hvem Gud er og hva det kristne livet er. I kirken får de leke og lære sammen med andre. Barna skal oppleve at det er naturlig å bruke språk og begreper om Gud og det kristne livet. Kirken skal oppfordre voksne til å ta del i trospraksiser sammen med barna, både i kirken og hjemme. Slik kan voksne støtte barnas utforskning av sin spiritualitet, og barnas undring kan bidra til læring også for voksne.

Samiske kulturuttrykk, trosuttrykk og livsanskuelse er en del av innhold og praksiser i undervisning for barn. Samiske språk bør være med også der hvor samisk ikke er hovedspråk. Lokal plan konkretiserer dette innholdet. Eksempler kan være bruk av samiske sanger i babysang, samiskspråklige elementer i familiegudstjenester, bruk av samiske kunstuttrykk og håndarbeid med teknikker, materialer og symbolbruk inspirert av samiske tradisjoner.

Aktiviteter for aldersgruppen 0–5

Alle døpte og interesserte barn og deres foresatte bør inviteres til minst tre forskjellige tilbud mens barna er i denne aldersgruppen. Kirken skal invitere aktivt til dåp.

Aktivitetene bygges opp rundt fellesskap, lek, fortelling og sang. Ritualer og rutiner hører med. Barna får ta i bruk mange sanser i formidlingen. Universell utforming og individuell tilrettelegging er en forutsetning for likeverdig deltakelse. God og trygg kontakt med både voksne og jevnaldrende er viktig.

Barnets læringsprosesser skjer i samspill med familien og omsorgspersonene. De som har ansvar for kirkens læringsaktiviteter, skal alltid anerkjenne dette, uavhengig av hva som er de foresattes rolle i selve læringssituasjonen. Flere typer aktiviteter for 0–5-åringene er samlingspunkter for foresatte og barn sammen. Det gjelder for eksempel babysang og småbarnssang, hvor læring kan skje i samspillet mellom barnet og omsorgspersonene. I faste aktiviteter for 3–5-åringer, hvor barna er trygge, kan gruppedynamikken blant de jevnaldrende noen ganger styrkes av at foresatte ikke er til stede. En tredje type aktiviteter er der hvor de foresatte er primære mottakere, slik som dåpssamtale og foreldreveiledningskurs.

Mål for kirkelig undervisning og læring

I arbeidet med å finne gode og innholdsrike arbeidsmåter til de ulike aktivitetene for aldersgruppen, skal menigheten bruke et utvalg av målene som listes opp under hvert innholdselement. Dette er punktene som forteller hva deltakerne skal få mulighet til. Målene og innholdet i dem skal tilpasses til lokal kontekst og til den aktuelle aktiviteten.

Bibel, tekst og tolkning

Barna skal få mulighet til å:

- oppleve, leve seg inn i og undre seg over bibelfortellinger.
- delta i kreative former for formidling av bibelfortellinger.
- synge og oppleve sanger om bibelfortellinger og bibelske temaer.
- bearbeide erfaringer av fortellingene gjennom lek.
- delta i språkstimulerende og filosofiske samtaler om fortellingene.
- samtale om hva det betyr at Gud er vår skaper og at vi er Guds barn.
- samtale om Jesus, hvem han var og hva han gjorde, og hva han kan bety for oss i dag.

Videre bør et lokalt utvalg av bibeltekster legge vekt på følgende temaer og utvalgskriterier:

- Bibeltekster som kan tematisere trygghet og tilhørighet
- Bibelfortellinger som gir en grunnleggende forståelse av hvem Jesus er
- Bibeltekster om Gud som skaper
- Lignelser om etiske problemstillinger og dilemmaer

Viktige tilnærminger til arbeidet med bibel, tekst og tolkning:

- Det vises til at fortellingene er hentet fra Bibelen. Høytidsfortellingene presenteres som fortellingene som hører sammen med kirkens høytider.
- Bibelformidlingsarbeidet støtter opp om barnas begrepslæring og generelle språkutvikling. Sang og musikk brukes aktivt i bibelarbeidet.

Kirkens kultur og tradisjon

Barna skal få mulighet til å:

- bruke musikk som arena for lek og fellesskap, i babysang, småbarnssang og barnekor.
- synge salmer og sanger om høytidene, om Gud som skaper, og om hvem Jesus er.
- utforske og bli trygg i kirkerommet.
- erfare hvordan gjenstander i kirkerommet brukes.
- observere og samtale om kirkekunst og kunst med kristne motiver.
- samtale om død, sorg og det å minnes de døde, og delta i enkle minnepraksiser.
- delta i høytidsvandringer eller tilsvarende tradisjoner.
- oppleve fortellinger om kristne barn i andre deler av verden.

Kristen tro i praksis

Barna skal få mulighet til å:

- leke.
- delta i ulike former for bønn, særlig ved å synge, bruke kroppen og herme.
- be felles bønner ved innledning og avslutning av samlinger.
- delta i gudstjenester ved å leke, synge, lytte, herme og bevege seg.

- delta i nattverd og dåpspåminnelse.
- synge, musisere og lytte til sang, joik og annen musikk i babysang, barnekor og lignende.
- arbeide med temaer som vennskap, kjærlighet og rettferdighet.
- utforske fortellinger og handlemåter som viser empati og nestekjærlighet.
- sanse kirkerommet som et hellig sted, for eksempel gjennom babysang, gudstjenester, sansevandringer, høytidsvandringer og åpen kirke.
- dele eller delta på andre måter i diakoni og misjon.

Foresatte, faddere og annen familie

Hjemmet er en viktig arena for formidling av tro, og et sted hvor barna kan erfare hvordan tro leves i hverdag og høytid. Derfor er samarbeidet med hjem og faddere viktig. Foresatte, faddere og familie inkluderes i lokale aktivitetsplaner. Menigheten kan:

- invitere til dåpssamtale, babysang og andre typer samlinger for barn og voksne sammen.
- gjøre noen av aktivitetene til møtepunkter på tvers av generasjoner.
- invitere foresatte og familie i flere generasjoner til arrangementer.
- minne foresatte og faddere om løftet de gir i dåpen.
- inspirere til å etablere tradisjoner i forbindelse med dåpsdag.
- inspirere barn og foresatte til hvordan man kan feire høytidene hjemme.
- dele ut litteratur, sanghefter, aktivitetsmateriell og andre ressurser som kan brukes hjemme.
- oppfordre foresatte til å ta i bruk kristne praksiser hjemme, slik som kveldsbønn og bordbønn.
- invitere til temasamlinger om foreldre- og besteforeldreroller, eventuelt andre omsorgsroller.

Rammeplan for kirkelig undervisning og læring, 6–12 år

Barn i alderen 6–12 år leker, lærer og skaper. De utforsker nye måter å være sammen på, og oppdager stadig større deler av verden. De er nysgjerrige på kunnskap, og undrer seg, også der svar er vanskelig å finne. Slik lærer de. I kirken skal barna få erfare at det er lov å stille alle slags spørsmål og reflektere over dem.

6–12-åringene trenger gode forbilder i tro og liv. Det kan de finne hjemme, i kirkens fellesskap og når de lærer om personer i Bibelen og om personer som har formet kirken lokalt og globalt.

Kirkens aktiviteter skal bygge vennskap og inkluderende fellesskap, skape opplevelser av mestring og la barna utvikle sine interesser og uttrykksformer. Gjennom aktiv medvirkning kan de oppleve seg sett og hørt, og slik styrkes deres tilhørighet i menighetsfellesskapet. Kirken skal ivareta barns rett til å utøve sin tro.

Samiske kulturuttrykk, trosuttrykk og livsanskuelse er en del av innhold og praksiser i undervisning for barn. Samiske språk bør være med også der hvor samisk ikke er hovedspråk. Eksempler kan være markering av 6. februar, bruk av samiske salmer i barnekoret, innøving av Vår Far på et samisk språk, og samlinger eller samtaler rundt et bål eller i en lavvo.

Aktiviteter for aldersgruppen 6–12

Alle døpte og interesserte barn bør inviteres til et felles opplegg minst annethvert år. Universell utforming og individuell tilrettelegging er en forutsetning for likeverdig deltakelse.

Aktiviteter som skjer ukentlig til månedlig bør være en grunnleggende del av tilbudet til aldersgruppen. Eksempler er aktiviteter i SFO-tid, etter skoletid eller barnekor. Fellesskap og lek har en sentral plass i slike aktiviteter. Enkeltprosjekter gir rom for involvering i planlegging og gjennomføring av menighetens hovedgudstjeneste. Eksempler på dette er leir, Tårnagenthelg og Lys våken. Aktivitetene legger til rette for kontinuitet inn i ungdomsarbeidet. Barne- og ungdomsorganisasjoner er ofte viktige samarbeidspartnere.

Noen av aktivitetene bør være møteplasser på tvers av generasjoner. Eldre barn kan inviteres som medhjelpere på aktiviteter for yngre barn. Barn som ikke er døpt, kan få informasjon om mulighet for dåp.

Mål for kirkelig undervisning og læring

I arbeidet med å finne gode og innholdsrike arbeidsmåter til de ulike aktivitetene for aldersgruppen, skal menigheten bruke et utvalg av målene som listes opp etter hvert innholdselement.. Dette er punktene som forteller hva deltakerne skal få mulighet til. Målene og innholdet i dem skal tilpasses til lokal kontekst og til den aktuelle aktiviteten.

Bibel, tekst og tolkning

Barna skal få mulighet til å:

- oppleve og undre seg over et bredt utvalg bibelfortellinger.
- erfare at Bibelen finnes på mange språk og brukes over hele verden.
- utforske Bibelen som en samling av forskjellige tekster.
- utforske Bibelen som en stor fortelling fra skapelse til nyskapelse.
- identifisere styrker og svakheter ved Bibelens personer.

- reflektere over hvordan trekk ved dagens samfunn har røtter i Bibelen.
- øve på bibelord som formidler håp.

Utvalget av øvrige bibeltekster skal til sammen presentere et mangfoldig persongalleri fra både Det gamle og Det nye testamentet. Det kan gjelde både sentrale og mer ukjente personer i bibelhistorien. De kan framstå som helter og samtidig feilbarlige, de mislykkes og reises opp, og slik kan de være troverdige forbilder for barnas tro og liv. Samiske språk er en sentral del av språkmangfoldet som skal erfares.

Utvalget bør også bestå av:

- Bibelfortellinger som gir en bred forståelse av hvem Jesus er
- Bibeltekster om Den hellige ånd, om Gud som skaper og livgiver
- Bibeltekster om kamp for rettferdighet og vern om skaperverket
- Bibeltekster som berører barnas eksistensielle spørsmål
- Fortellinger som kan gi motstand og kritisk refleksjon

Viktige tilnærminger til arbeidet med bibel, tekst og tolkning:

- Barna får muligheter til å undre seg og bearbeide sine inntrykk av fortellingene og tekstene, og finne egne tilknytningspunkter til dem.
- Bibelen presenteres som en kilde til mening og tro.
- Barna får lære om kjennetegn på Det gamle og Det nye testamentet og bibelske sjangre som evangeliene, brevlitteraturen og de poetiske bøkene.
- Barna får utforske spor av Bibelen i samfunn og kirkeliv.

Kirkens kultur og tradisjon

Barna skal få mulighet til å:

- utforske kristne symboler, særlig med utgangspunkt i lokal kirkekunst og samisk kirkeliv, og kirkeårets liturgiske farger.
- oppleve, og selv ta del i, skapende og kulturelle aktiviteter i kirkens regi.
- synge salmer og sanger, og utforske og oppleve et mangfold av stiler, epoker og språk som finnes i salmeboka.
- delta i pilegrimsvandringer eller andre aktiviteter i naturen.
- utforske samiske trosuttrykk og fortellinger, og markere samiske merkedager.
- utforske kirkebygningen og kirkegården, også i et historisk perspektiv.
- observere og fortolke kunst som formidler bibeltekster, også fra kirker i lokalmiljøet.
- sammenligne lokale kirker og lokal kirkekunst med kirker og kunstuttrykk fra andre deler av landet og verden.
- møte fortellinger om personer som har hatt betydning for kirken, lokalt og globalt, også i et diakonalt perspektiv.

Kristen tro i praksis

Barna skal få mulighet til å:

- delta aktivt i menighetens gudstjenester, også i forberedelsene.

- øve på og delta i Vår Far, trosbekjennelsen og andre sentrale liturgiske tekster.
- ta del i forskjellige liturgier, salmesang og musikalske uttrykk, og i fortolkende arbeid med liturgiske tekster.
- delta i nattverd og dåpspåminnelse, og reflektere over hvordan kristen tro kommer til uttrykk i sakramentene.
- samtale om tro og finne et språk for egen tro.
- be på ulike måter.
- delta i lokale høytidstradisjoner.
- bruke kirkeårskalendere med de liturgiske fargene, og gjøre kirkeårsrelaterte aktiviteter.
- delta i diakonale og misjonale handlinger, lokalt og globalt.
- reflektere over etiske problemstillinger i lys av kristen etikk, kristent menneskesyn, inkluderende fellesskap og vern om skaperverket.
- reflektere over gravferdsritualet, og hva ritualet kan bety for etterlattes sorg og håp.

Foresatte, faddere og annen familie

Hjemmet er en viktig arena for formidling av tro, og et sted hvor barna erfarer levd tro. Derfor er samarbeidet med hjem og faddere viktig. Foresatte, familie og faddere inkluderes i lokale aktivitetsplaner. Menigheten kan:

- gjøre noen av aktivitetene til møtepunkter på tvers av generasjoner.
- gi deltakerne diakonale utfordringer som løses i samarbeid med familie og faddere.
- dele ut litteratur, sanghefter, aktivitetsmateriell og andre ressurser som kan brukes hjemme.
- oppfordre foresatte til å samtale om tro og bruke kristne praksiser hjemme, slik som kveldsbønn og bordbønn.
- invitere til foresatte- og faddersamlinger i tilknytning til aktivitetene for barn, med overlappende temaer og innhold.

Rammeplan for konfirmasjonstiden

Konfirmanter kommer til kirken med ulik erfaring, bakgrunn og motivasjon. I konfirmasjonstiden blir de invitert til å utforske hva troen betyr for dem selv og for andre. De får delta aktivt i praksiser og fellesskap, og opplever både bredde og fordypning i undervisning og læring om kristen tro. Målet for konfirmasjonstiden er at konfirmantene får møte evangeliet om Jesus, ta del i kirkens tradisjoner, og tolke livene sine i lys av kristen tro. Slik kan evangeliet bli en kilde til mening i livene deres.

I en tid hvor indre konflikter kan være mange og store, bør kirken og trosfellesskapet være en tydelig og inkluderende håpsbærer som gir retning og mening for livet. Som skapt i Guds bilde, med ukrenkelig verdi, skal konfirmantene få erfare at kirken tilbyr trygge rom som har plass til alle.

Konfirmasjon har en lang tradisjon i Den norske kirke. Ordet konfirmasjon (confirmare) viser til Guds løfter ved dåpen, og at konfirmanten kan få styrke sin kristne tro, sin kunnskap om troen og sin plass i troens fellesskap.

Rammer for konfirmasjonstiden

- Konfirmasjonstiden omfatter normalt 60 timer fordelt over åtte måneder. Den avsluttes med konfirmasjonsgudstjenesten, det året konfirmanten fyller 15 år.
- Konfirmasjonstiden inneholder minimum åtte møtepunkt med menighetens fellesskap. Minst fem av dem skal være gudstjenester. Dette inngår i omfanget på 60 timer.
- Konfirmantleir er en viktig læringsarena som bør prioriteres. Inntil åtte timer pr leirdøgn inngår i timetallet. Disse timene skal ikke utgjøre mer enn 60 % av konfirmasjonstidens totale omfang. Barne- og ungdomsorganisasjoner er naturlige samarbeidspartnere for leir.
- Alle konfirmanter skal få informasjon om mulighet for å delta på samisk konfirmantleir og Døvekirkens konfirmantleir.
- Alle som ønsker det, er velkommen til å delta i konfirmasjonsarbeidet. Dåp er en forutsetning for å delta i den avsluttende forbønnsgudstjenesten. Konfirmanter som ikke er døpt, skal få tilbud om dåp.
- Universell utforming og individuell tilrettelegging er en forutsetning for likeverdig deltakelse. Det skal finnes likeverdige alternativer dersom enkelte aktiviteter ikke kan gjennomføres av alle. Det skal gå tydelig fram av invitasjon til konfirmasjonstiden hvordan behov for tilrettelegging og oppfølging gjennom konfirmasjonstiden kan bli ivaretatt.
- Samiske kulturuttrykk, trosuttrykk og livsanskuelse er en del av innhold og praksiser i konfirmasjonstiden. Samiske språk bør være med også der hvor samisk ikke er hovedspråk. Eksempler kan være bruk av samiske salmer, samlinger i naturen, fast bruk av velsignelsen på et samisk språk som liturgisk avslutning på konfirmantsamlinger, og bruk av bibeltekster som aktualiserer et samisk natursyn.
- I menigheter hvor samisk språk er en del av dagliglivet, skal det, så langt det lar seg gjøre, være mulig å gjennomføre hele konfirmasjonstiden på samisk.

- Dersom det er konfirmanter med minoritetsbakgrunn, bør menigheten vurdere hvordan språk, kultur og livserfaringer kan ivaretas i innholdet og gjennomføringen av konfirmasjonstiden.
- Konfirmantene skal få muligheter for å medvirke i å utforme og evaluere aktiviteter.

Mål for kirkelig undervisning og læring

I arbeidet med å finne gode og innholdsrike arbeidsmåter til sin konfirmasjonsundervisning, skal menigheten bruke et utvalg av målene som listes opp under hvert innholdselement. Dette er punktene som forteller hva konfirmantene skal få mulighet til. målene og innholdet i dem skal tilpasses til lokal kontekst.

Bibel, tekst og tolkning

Konfirmantene skal få mulighet til å:

- bli kjent med, oppleve, og arbeide med mange ulike bibelfortellinger.
- finne fram i Bibelen i bokform og på nett.
- få erfaring med ulike metoder for å lese og tolke Bibelen.
- lete etter sammenhenger i Bibelen som tekstsamling, særlig mellom fortellinger om skapelse, syndefall, frelse og gjenopprettelse.
- lete etter tilknytningspunkter mellom bibeltekster, eget liv og dagens samfunn.
- delta i forberedelse av prekener og andakter.
- bli kjent med, oppleve, og arbeide med ulike deler av vår Lutherske bekjennelse med utgangspunkt i Luthers lille katekisme
- reflektere over regler, normer og verdier i Bibelen og hvordan disse kommer til uttrykk i vårt samfunn, slik som De ti bud, den gylne regel, det dobbelte kjærlighetsbudet, og Herrens bønn.
- oppleve fortellinger om hvordan Bibelen former menneskers mangfoldige liv og tro.
- uttrykke seg kreativt om tro, håp og livstolkning, i møte med bibelske, liturgiske og andre tekster.

Dersom det brukes flere tekster, bør følgende temaer og kriterier ligge til grunn for utvalget:

- Bibeltekster som ligger til grunn for hvordan kristen tro og evangeliet forstås i dag, og særlig om Den hellige ånds virke.
- Bibeltekster som er i bruk i gudstjenestens liturgi.
- Bibeltekster fra ulike sjangere og epoker.
- Bibeltekster som berører konfirmantenes eksistensielle spørsmål, for eksempel spørsmål om identitet, sorg, tap og meningen med livet.
- Profetiske og etiske bibeltekster om kamp for rettferdighet og vern om skaperverket.

Viktige tilnærminger til arbeidet med bibel, tekst og tolkning:

- Konfirmantene skal få mulighet til å bli godt kjent med fortellingen om Jesu liv, død og oppstandelse, dens sentrale rolle i kristen tro, og hva den kan bety for dem.

- Konfirmantenes egne liv og erfaringer brukes som viktige tilnærmingspunkter til tolkningsarbeidet. Deres rolle som aktive deltakere i arbeidet med fortolkning anerkjennes, veiledes og styrkes.
- Evne til kritisk tenkning anerkjennes og styrkes som en viktig del av fortolkningen. Forholdet mellom sannhet, historisitet og kilder til kunnskap kan drøftes.
- Kunnskaper og ferdigheter som konfirmantene har fra før, bør aktiveres på meningsfulle måter.

Kirkens kultur og tradisjon

Konfirmantene skal få mulighet til å:

- Bli kjent med og delta aktivt og reflekterende i tradisjoner knyttet til gudstjenester, høytider, faste, pilegrimsvandring, bønnepraksiser, ritualer og lokale tradisjoner.
- utforske kristne symboler, særlig med utgangspunkt i lokal kirkekunst og samisk kirkeliv, og kirkeårets liturgiske farger.
- synge salmer og sanger fra ulike tradisjoner, og utforske ulike kirkemusikalske uttrykk.
- bidra med egne skapende uttrykk i konfirmantsamlinger eller gudstjenester.
- bli kjent med lokale kirkebygg og deres historie.
- reflektere over sammenhenger mellom lokal kirkehistorie og nasjonale og globale utviklingstrekk i kirke og samfunn.
- møte flere ulike kristne tradisjoner fra kulturer i Norge og i verden, også urfolks- og minoritetskulturer, med særlig vekt på samiske trosuttrykk og samisk livsanskuelse.

Kristen tro i praksis

Konfirmantene skal få mulighet til å:

- delta aktivt i gudstjenester, andre liturgiske samlinger og ritualer, og utforske og bli kjent med gudstjenestens liturgi og oppbygning.
- delta i nattverd og dåpspåminnelse.
- delta i Vår Far og trosbekjennelsen, og øve på andre sentrale bibelsteder.
- synge salmer og sanger, og be på ulike måter og med ulike uttrykk.
- delta i diakonale praksiser, bidra i Fasteaksjonen og finne egne uttrykk for nestekjærlighet, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket.
- bli kjent med menighetens misjonsprosjekt og kirkens globale oppdrag.
- oppleve menighetens og samarbeidsorganisasjonenes ungdomsarbeid, og delta i fellesskapsbyggende aktiviteter.
- utforske sammenhenger mellom ulike deler av teologien, for eksempel treenighet, skapertro, forvalteransvar, menneskesyn, det dobbelte kjærlighetsbud, synd, nåde og forsoning.
- stille eksistensielle spørsmål, lete etter svar i kristne kilder til livstolkning og livsmestring, og sette ord på egen tro og tvil.
- utøve kildekritikk i møte med kunstig intelligens og forskjellige kristne strømninger på nett og sosiale medier.

- samtale om vennskap og relasjoner, identitet og selvbilde, kropp og seksualitet, livsglede, sorg, psykisk helse og rus, i lys av et kristent menneskesyn, tro og livstolkning.
- reflektere over etiske problemstillinger og ansvar for skaperverket og medmennesker.

Foresatte, faddere og annen familie

Foresatte og faddere inkluderes i lokale aktivitetsplaner. Menigheten kan:

- sørge for god informasjon og tett dialog med foresatte, blant annet for å sikre at den enkeltes behov for tilrettelegging blir ivaretatt.
- oppfordre foresatte og faddere til å være frivillige på kirkens aktiviteter, og delta på de gudstjenestene konfirmanten er med på.
- gi konfirmantene oppgaver som gjøres i samarbeid med familie og faddere.
- oppfordre foresatte og faddere til å samtale videre med konfirmanten om temaer som er tatt opp i undervisningen.

Rammeplan for kirkelig undervisning og læring, 13–19 år

Ungdomstiden er en brytningstid som for mange handler om å finne tilhørighet, finne ut hvem man er, stå på egne bein og ta valg. Kirken skal være et trygt fellesskap der ungdom får være seg selv, stille spørsmål og bli tatt på alvor. Ungdom inviteres inn i et inkluderende og engasjerende fellesskap som utforsker tro og liv. Ungdom skal få oppleve at erfaringene deres blir anerkjent, og at kristen tro og kirkens fellesskap er ressurser i møte med utfordringer. Deres egne tanker, spørsmål og erfaringer er et sentralt utgangspunkt i undervisningen. Ungdoms selvbilde kan formes av troen på Guds ubetingede kjærlighet. Fortellingene om Jesu liv, død og oppstandelse kan gi mening, håp og retning.

I kirken skal ungdom få tillit og ansvar. Kirkens tilbud for ungdom bør være en inkluderende arena for mestring, og et sted hvor man ikke blir målt på prestasjon. Samtidig er ungdomstiden en tid for å utfordres til ansvar og lederskap. Ungdom kan få ta del i kirkens fellesskap på vante eller nye måter. Fordypet kunnskap kan gi nye perspektiver på egne erfaringer, og en motstandsdyktig tro. Det kan også gi grunnlag for kritisk tenkning og for dialog. Digitale arenaer er en stor del av unges liv. Kirken kan også utruste unge til å møte det digitale livet.

Samiske kulturuttrykk, trosuttrykk og livsanskuelse er en del av innhold og praksiser i undervisning for ungdom. Samiske språk bør være med også der hvor samisk ikke er hovedspråk. Eksempler kan være bruk av samiskspråklige elementer i ungdomsgudstjenester og andre liturgiske samlinger, samlinger og samtaler rundt et bål eller i en lavvo, og bruk av bibeltekster som aktualiserer samisk natursyn, livsanskuelse og urfolksperspektiver.

Aktiviteter for aldersgruppen 13–19

Fellesskapsbyggende aktiviteter er grunnleggende for tilbudet for aldersgruppen. Fellesskapet skal være åpent for dem som ikke ønsker å bidra like aktivt. Det bør finnes tilbud for dem som trenger små og stabile grupper. Det kan være et eget opplegg for undervisning og læring for dem som ikke er døpt, men søker dåp. Universell utforming og individuell tilrettelegging er en forutsetning for likeverdig deltakelse.

I gudstjenester og andre samlinger får ungdommer medvirke og øve seg på å ta ansvar. De kan få delta i forberedelser og gjennomføring av aktiviteter for egen eller andre aldersgrupper, for eksempel som ungdomsledere. Demokratiske arenaer, slik som råd og utvalg, er arenaer for læring, ansvar og medvirkning. Barne- og ungdomsorganisasjoner er viktige samarbeidspartnere i gjennomføring av ulike aktiviteter og ledertrening.

Mål for kirkelig undervisning og læring

I arbeidet med å finne godt innhold til de ulike aktivitetene for aldersgruppen, skal menigheten bruke et utvalg av målene som listes opp under hvert innholdselement.. Dette er punktene som forteller hva deltakerne skal få mulighet til. Målene skal tilpasses til lokal kontekst og til den aktuelle aktiviteten.

Bibel, tekst og tolkning

Ungdommene skal få mulighet til å:

- finne fram i Bibelen i bokform og på nett.
- bli kjent med ulike metoder for å lese og tolke Bibelen.

- delta i forberedelse av prekener og andakter, og eventuelt holde dem selv.
- uttrykke seg på kreative måter, der de kan bruke egne liv og erfaringer i arbeidet med bibeltekstene.
- reflektere over regler, normer og verdier i Bibelen og hvordan disse kommer til uttrykk i vårt samfunn, slik som De ti bud, den gylne regel, det dobbelte kjærlighetsbudet, og Herrens bønn.
- reflektere over hvordan trekk ved dagens samfunn har røtter i Bibelen.
- lete etter spor av Bibelen i populærkulturen.
- diskutere Bibelens rolle som grunnlag for kristen tro, sannhet og verdier.

Dersom det brukes flere tekster, bør følgende temaer og kriterier ligge til grunn for utvalget:

- Bibelens fortelling fra skapelse til nyskapelse
- Bibeltekster om Jesu lære, liv, død og oppstandelse
- Bibelfortellinger om personer som var utstøtt og marginalisert
- Bibeltekster som berører ungdoms eksistensielle spørsmål
- Profetiske og etiske bibeltekster om kamp for rettferdighet og vern om skaperverket
- Tekster som utfordrer gudsbilder og åpner for kritisk refleksjon
- Tekster som kan tematisere samisk livsanskuelse og natursyn

Viktige tilnærminger til arbeidet med bibel, tekst og tolkning:

- Deltakernes liv og erfaringer brukes som utgangspunkt for tolkning. Tekstene leses også fra marginalisertes perspektiv.
- Samisk livsanskuelse, natursyn og spiritualitet settes i sammenheng med bruk av tekstene.
- Evne til kritisk tenkning anerkjennes og styrkes som en viktig del av fortolkningen.
- Kunnskapene og ferdighetene som ungdommene har fra før, aktiveres på meningsfulle måter.

Kirkens kultur og tradisjon

Ungdommene skal få mulighet til å:

- delta i markering av merkedager i kirkeåret.
- reflektere over sammenhenger mellom kirkehistoriske hendelser og trekk i dagens samfunn og kirke.
- reflektere over kirkens rolle i samfunnet, historisk og i nåtiden.
- synge salmer og sanger fra ulike tradisjoner.
- utforske kirkemusikkens rolle som bærer av kultur, tradisjoner og liturgi.
- reflektere over kirkens rolle i markeringen av overgangsriter.
- utforske egen og fellesskapets tro gjennom å bearbeide og nyskape kunst- og kulturuttrykk.
- reflektere over hvordan omsorg, inkludering og sosial rettferdighet er en del av kirkens diakonale praksis.

Kristen tro i praksis

Ungdommene skal få mulighet til å:

- oppleve ulike former for forkynnelse og bønn.
- delta i nattverd og dåpspåminnelse.
- synge salmer og sanger, joike.
- bli kjent med og nytolke gudstjenestens oppbygning og liturgi, og lage egne gudstjenester og samlinger.
- delta i fellesskapsbyggende aktiviteter, og bidra på sin måte i fellesskapene.
- engasjere seg i misjonale og diakonale prosjekter.
- stille eksistensielle spørsmål, lete etter svar i kristne kilder til livstolkning og livsmestring, tenke kritisk og sette ord på egen tro og tvil.
- reflektere over sentrale kristne begreper som nåde, tilgivelse og forsoning, og troens betydning for identitetsutvikling, tilhørighet, psykisk helse, selvbilde, selvfølelse og forholdet til mennesker og skaperverk.
- reflektere over sammenhenger mellom tro, etikk, verdier og valg, og samtale om temaer som rus, seksualitet og grensesetting.
- vurdere argumenter for og mot Guds eksistens.
- reflektere over tro og praksis i ulike religioner og livssyn, sett i relasjon til den kristne tro og praksis.
- delta på demokratiske arenaer, slik som medvirkningsmøter, ungdomsutvalg og kirkevalg.

Foresatte, faddere og annen familie

Ungdommer over 15 år har nådd den religiøse myndighetsalderen. Foresatte og faddere er likevel sentrale personer i ungdommenes liv, og inkluderes i lokale aktivitetsplaner. Menigheten kan:

- oppfordre foresatte og faddere til å samtale med ungdommen om å bli konfirmant.
- invitere til samlinger, for eksempel om konfirmasjonstiden og om temaer knyttet til rollen som foreldre og foresatte.
- invitere foresatte til å gi innspill til hva som oppleves viktig for deres ungdom og for ungdomsmiljøet.
- oppmuntre foresatte og faddere til å være frivillige på kirkens aktiviteter.

Rammeplan for kirkelig undervisning og læring, unge voksne

Årene i starten av voksenlivet utfolder seg på mange måter. Det kan være en brytningstid som preges av oppbrudd. Valgene man tar, kan forme resten av livet. Mange flytter hjemmefra i denne fasen. Studier, yrkesvalg og arbeidsliv kan formes av drømmer, forventninger og tilfeldigheter. Flere etablerer seg med partner, og noen stifter familie. Nye fellesskap og vennskap dannes, samtidig som ensomhet kan være en utfordring. Kirken kan tilby fellesskap og et sted å høre til. Universell utforming og individuell tilrettelegging er en forutsetning for likeverdig deltakelse.

Kristen tro skal ikke bare forstås, den skal også gjøres og leves. I tilbudene for denne aldersgruppen skal kirken møte de unge voksnes nysgjerrighet og behov for autentisitet. Tro og identitet kan være i endring i lys av nye erfaringer, ideer, kunnskap og relasjoner. Noen opplever at troen de har med seg fra barndom og ungdomstid, må bygges opp på nytt. Kirkelig undervisning og læring skal ta slike endringer på alvor, og samtidig representere noe varig og stabilt. Kirken skal bidra til at deltakerne gjenoppdager evangeliet og kan finne en bærekraftig tro. De kan få hjelp til å utdype troen slik at de kan leve med de paradoksene troen innebærer.

Når deltakerne får rom til å bekrefte og fornye sin identitet, må kirken være bevisst på hvordan samisk identitet og minoritetsidentiteter kan komme til uttrykk og være i endring. Unge voksne bør få kunnskap om fornorskningen, kirkens rolle og forsoningsarbeid, og reflektere over hva forsoning innebærer lokalt.

Undervisningen bidrar til bevissthet om hvordan man kan unngå diskriminering og fjerne fordommer.

Undervisningen skal støtte unge voksne i å modnes i troen. Den styrker tilhørigheten til kirken og løfter fram sammenhengen mellom tro, liv og samfunnsengasjement. Kirkens undervisning bør utfordre til engasjement for lokalmiljø, menneskeverd, rettferdighet, klima og natur. Kirken bidrar med arenaer for å drøfte og reflektere over store og små spørsmål, og for å bli kalt til ansvar og tjeneste.

Aktiviteter

Aktivitetene for unge voksne tar ofte utgangspunkt i deltakernes engasjement, initiativ og behov. Menighetens rolle kan være å støtte opp under initiativer og legge til rette. Menigheten kan også initiere, koordinere og videreutvikle samarbeid med kristne organisasjoner, nabomenigheter og aktører i lokalsamfunnet. Kirkens tilbud og fellesskap bør være spesielt synlige for studenter i forbindelse med studiestart. Undervisning for unge voksne kan for eksempel skje i gudstjenesten, i samlinger for frivillige medarbeidere, temasamlinger og foredrag, kulturarrangementer, kor og musikkgrupper, bibelgrupper og andre samtalegrupper, foreldremøter og diakonale samlinger, leirer, turer, pilegrimsvandringer og retreat. Digitale tilbud kan supplere det som skjer i fellesskapet. Kirken kan også utruste unge i møte med det digitale livet.

Det kan være et eget opplegg for undervisning og læring for dem som ikke er døpt, men søker dåp. Undervisning rettet mot foreldre og foresatte kan skje i dåpssamtaler og på babysang og bør ses i sammenheng med rammeplan for 0-5 år og aktiviteter for barn.

Mål for undervisning og læring

I arbeidet med å finne gode og innholdsrike arbeidsmåter til de ulike aktivitetene, skal menigheten bruke et utvalg av målene som listes opp under hvert innholdselement. Dette er punktene som forteller hva deltakerne skal få mulighet til. Målene og innholdet i dem skal tilpasses til lokal kontekst og til den aktuelle aktiviteten.

Bibel, tekst og tolkning

Deltakerne skal få mulighet til å:

- lese, lytte til og bruke Bibelen alene og sammen med andre.
- la bibeltekster og livserfaringer belyse hverandre, og bruke bibeltekstene til å finne utfordringer, styrke, trøst og håp.
- reflektere over ulike perspektiver i forkynnelsen om Jesus.
- formidle evangeliet, bibelfortellinger, bibeltekster og bibelske ideer.
- utforske hvordan Bibelen utfordrer til bruk av egne talenter.
- utforske hvordan gudstjenesten, liturgien og sakramentene er formet av Bibelen.
- delta i samtaler i forbindelse med prekenforberedelse, bibeltimer og samtalegrupper.
- reflektere over hvordan trekk ved dagens samfunn har røtter i Bibelen.
- reflektere over hvordan ulike verdier, idealer og moralske standpunkter kan begrunnes i Bibelen.
- reflektere over regler, normer og verdier i Bibelen og hvordan disse kommer til uttrykk i vårt samfunn, slik som De ti bud, den gylne regel, det dobbelte kjærlighetsbudet, og Herrens bønn.
- la kulturuttrykk berike forståelsen av bibeltekstene, både ved å observere andres uttrykk og medvirke til å skape nye.
- diskutere Bibelens rolle som normativt grunnlag for kristen tro, sannhet og verdier.
- utvikle kritisk tenkning i møte med bibeltekster og forskjellige tolkningstradisjoner.
- lete etter spor av Bibelen i andre kulturuttrykk.

Kirkens kultur og tradisjon

Deltakerne skal få mulighet til å:

- utforske og erfare hvordan gudstjenesten, liturgien, sakramentene, salmene og kirkemusikken er bærere av kirkens tro og tradisjon, og er innvevd i kulturen.
- delta i markering av merkedager i kirkeåret og merkedager for nasjon, folk, forfulgte og minoriteter.
- delta i, videreformidle og videreutvikle kirkens salme-, sang-, joike- og musikktradisjon, delta i kor, band og forsangergrupper.
- utforske kristen kunst gjennom historien, og ulike måter å framstille kristen tropå, i symbolikk, kunst, tradisjonshåndverk (herunder duodji/duodje/duedtie), lokale kirkers arkitektur og interiør.
- bidra med egne skapende uttrykk.

- utforske hvordan kirken og kristen tro har formet ulike samfunnsområder, for eksempel rettsvesen, helsevesen, skolevesen og demokrati.
- reflektere over hvordan frivillig engasjement og lekmannsbevegelsen har preget kirken og kristenliv i Norge.
- reflektere kritisk over kirkens historie og hvordan den er gjengitt i ulike kilder.
- bruke maktkritiske tenkemåter for å reflektere over kirkens rolle i samfunnet, historisk og i nåtiden.
- lære om sentrale kjennetegn på evangelisk-luthersk tro, slik de kommer til uttrykk i Luthers lille katekisme, og om likheter og forskjeller med andre konfesjoner.
- delta i økumeniske gudstjenester og arrangementer og reflektere over ulike trosuttrykk.
- få dypere forståelse av kirkens verdensvide karakter og oppdrag, og hvordan en selv og lokalmenigheten hører til her.

Kristen tro i praksis

Deltakerne skal få mulighet til å:

- bygge fellesskap der kristne verdier, slik som menneskeverdet og nåden, kommer til uttrykk.
- samtale om hva det kan bety å følge Jesus og være hans disippel, og hva det betyr at Gud er nær.
- la verdier, refleksjoner og engasjement fra det kristne fellesskapet prege alle sider av livet, også arbeid og samfunnsengasjement.
- delta i gudstjeneste, nattverd og dåpspåminnelse.
- synge salmer og sanger, joike, lytte til musikk, delta i kor, band og forsangergrupper.
- oppdage og bruke evner, interesser for Gud i menighet og samfunn, og reflektere over kall til frivillig engasjement.
- engasjere seg i misjonale og diakonale prosjekter i menigheten eller hos samarbeidspartnere.
- bruke bønn, bibellesning og andre trospraksiser i hverdagen, og dele sine erfaringer fra dette med andre.
- samtale om sentrale kristne begreper som synd, nåde, tilgivelse og forsoning.
- få kunnskap om hva sjelesorg og skriftemål er, og hvordan man kan bruke det.
- utforske handlinger som kan uttrykke tilgivelse, gjestfrihet, gavmildhet og andre verdier.
- stille eksistensielle spørsmål, lete etter svar i kristne kilder til livstolkning og livsmestring, tenke kritisk, og sette ord på egen tro og tvil.
- vurdere argumenter for og mot Guds eksistens.
- reflektere over og drøfte etiske spørsmål og utfordringer om blant annet arbeid, økonomi, miljø, natur, rettferdighet, seksualitet, grenser og forbruk.
- være i dialog med unge voksne som tilhører andre religioner og livssyn.
- delta i kirkens forsoningsarbeid og søken etter sannhet og rettferdighet.

- motarbeide diskriminering og fordommer.
- delta i demokratiske arenaer, slik som medvirkningsmøter, kirkevalg og Den norske kirkes ungdomsdemokrati.
- skape lavterskeltilbud hvor de velger tema og frekvens selv.

Rammeplan for kirkelig undervisning og læring, voksne

Kirkelig undervisning og læring for voksne skal være relevant, inspirerende og engasjerende for mennesker i alle slags livssituasjoner, og i alle faser av voksenlivet. Det innebærer at både allmenne temaer og temaer knyttet til bestemte livssituasjoner blir berørt, med respekt for mangfold og ulikhet, og i tilknytning til innholdselementene i rammeplanen. Undervisningen tar på alvor at troen er i endring gjennom livet.

Kirkelig undervisning for voksne skal treffe både dem som er kjent med kristen tro, og dem som møter kristen tro for første gang. Undervisningen for voksne skal gi dybde og øke kunnskap om kristen tro, tradisjon og kulturarv, åpne rom for livstolkning og åndelig vekst, og styrke tilhørigheten til det kristne fellesskapet. Det kan være et eget opplegg for undervisning og læring for dem som ikke er døpt, men søker dåp.

Kirkelig undervisning for voksne skjer ofte i samarbeid med andre aktører, slik som lag og foreninger, organisasjoner og nabomenigheter

Kirkelig undervisning og læring skal utfordre deltakerne til tjeneste, ansvar og å dele kunnskap. Flere slags temaer kan være relevante for det å leve i troen, kirken eller i en kultur som er formet av kristen tro og tradisjon, leve gode liv og gjøre gode valg. I tillegg til rammeplanens innholdselementer skal lokale initiativer, muligheter og behov ligge til grunn for temaene. Dette inkluderer hvilke aktører menigheten kan samarbeide med.

Aktiviteter

Undervisning for voksne kan for eksempel skje i gudstjenesten, i samlinger for frivillige medarbeidere, temasamlinger og foredrag, kursserier, kulturarrangementer, kor og musikkgrupper, bibelgrupper og andre samtalegrupper, foreldremøter og dåpssamtale for foresatte, diakoni, leirer, turer, pilegrimsvandringer og retreat. Digitale tilbud kan supplere det som skjer i fellesskapet. Universell utforming og individuell tilrettelegging er en forutsetning for likeverdig deltakelse.

Undervisning rettet mot foreldre og foresatte bør ses i sammenheng med aktiviteter for barn.

Mål for kirkelig undervisning og læring

I arbeidet med å finne gode og innholdsrike arbeidsmåter til de ulike aktivitetene, skal menigheten bruke et utvalg av målene som listes opp under hvert innholdselement. Dette er punktene som forteller hva deltakerne skal få mulighet til. Målene og innholdet i dem skal tilpasses til lokal kontekst og til den aktuelle aktiviteten.

Bibel, tekst og tolkning

Deltakerne skal få mulighet til å:

- lese, lytte til og bruke Bibelen på egen hånd og sammen med andre.
- la bibeltekster og livserfaringer belyse hverandre, og bruke bibeltekstene til å finne utfordringer, styrke, trøst og håp.
- reflektere over ulike perspektiver i forkynnelsen om Jesus.
- formidle evangeliet, bibelfortellinger og bibeltekster.
- utforske hvordan Bibelen utfordrer til bruk av egne talenter i menigheten.
- utforske hvordan gudstjenesten, liturgien og sakramentene er formet av Bibelen.
- delta i samtaler i forbindelse med prekenforberedelse, bibeltimer og samtalegrupper.

- bruke kunnskap om bibeltekstenes opprinnelige historiske, kulturelle og religiøse kontekst til å tolke Bibelen.
- erfare hvordan kirkeårets tekstrekker danner en framdrift, variasjon og repetisjon gjennom kirkeåret og over flere kirkeår.
- se likheter og ulikheter mellom kristne og jødiske bibelfortolkninger.
- diskutere Bibelens troverdighet som kilde til historisk kunnskap.
- reflektere over regler, normer og verdier i Bibelen og hvordan disse kommer til uttrykk i vårt samfunn, slik som De ti bud, den gylne regel, det dobbelte kjærlighetsbudet, og Herrens bønn.
- diskutere Bibelens rolle som normativt grunnlag for kristen tro, sannhet og verdier.
- reflektere over hva et evangelisk-luthersk bibelsyn er, og hvordan det har utviklet seg gjennom historien.
- reflektere over ulike gudsbilder som kommer til uttrykk i Bibelen.
- lete etter spor av Bibelen i andre kulturuttrykk.

Kirkens kultur og tradisjon

Deltakerne skal få mulighet til å:

- utforske og erfare hvordan gudstjenesten, liturgien, sakramentene, salmene og kirkemusikken er bærere av kirkens tro og tradisjon, og er innvevd i kulturen.
- delta i markering av merkedager i kirkeåret og merkedager for nasjon, folk, forfulgte og minoriteter.
- delta i, videreformidle og videreutvikle kirkens salme-, sang-, joike- og musikktradisjon.
- bruke musikk som kilde til helse og livsmestring.
- utforske kristen kunst gjennom historien, og ulike måter å framstille kristen tro på i symbolikk, kunst, tradisjonshåndverk (herunder duodji/duodje/duedtie), lokale kirkers arkitektur og interiør.
- utforske hvordan kirken og kristen tro har formet ulike samfunnsområder, som rettsvesen, helsevesen, skolevesen og demokrati.
- reflektere over hvordan frivillig engasjement og lekmannsbevegelsen har preget kirken og kristenliv i Norge.
- reflektere kritisk over sider ved kirkens historie og hvordan kirkens historie er gjengitt i ulike kilder.
- reflektere over kirkens rolle i samfunnet, historisk og i nåtiden, og over kirkens verdensvide karakter og oppdrag
- lære om sentrale kjennetegn på evangelisk-luthersk tro, slik de kommer til uttrykk i Luthers lille katekisme, og om likheter og forskjeller med andre konfesjoner.
- delta i økumeniske gudstjenester og arrangementer.
- se viktige epoker i kirke- og teologihistorien i sammenheng med andre historiske utviklingstrekk, lokalt, nasjonalt og globalt.

Kristen tro i praksis

Deltakerne skal få mulighet til å:

- delta i gudstjeneste, nattverd og dåpspåminnelse.
- synge salmer og sanger, joike, lytte til musikk.

- oppdage og bruke evner, interesser og nådegaver til tjeneste for Gud i menighet og samfunn, få opplæring i aktuelle oppgaver, og reflektere over kall til frivillig engasjement
- engasjere seg i misjonale og diakonale prosjekter og praktiske oppgaver i menigheten eller hos samarbeidspartnere.
- bruke bønn, bibellesning og andre trospraksiser i hverdagen, og dele sine erfaringer fra dette med andre.
- samtale om sentrale kristne begreper som synd, nåde, tilgivelse og forsoning.
- få kunnskap om hva sjelesorg og skriftemål er, og hvordan man kan bruke det.
- drøfte hvordan kirken og kristne forholder seg til aktuelle etiske spørsmål, for eksempel teknologi, arbeidsliv, forbruk, klima, natur, kjønn, samliv, forsoning og mangfold.
- samtale om hvordan man kan være en god forelder/foresatt, samlivspartner, pårørende, besteforelder, dåpsfadder og andre aktuelle roller.
- utforske handlinger som kan uttrykke tilgivelse, gjestfrihet, oppgjør med egen synd, gavmildhet og andre verdier.
- delta i dialogsamtaler med personer som tilhører andre religioner og livssyn.
- delta i kirkens forsoningsarbeid og søken etter sannhet og rettferdighet
- motarbeide urettferdighet, diskriminering og fordommer.
- delta i kirkedemokratiet.

Livsnære tema på tvers av innholdselementene

Livssituasjon	**Kjennetegn**	**Eksempler på tema**
Arbeidsliv	Mening, ansvar, karriere	Moral, samfunnsengasjement, fellesskap, verdier, utenforskap, arbeidsledighet, uførhet
Samliv og singelliv	Vennskap, familie-relasjoner, fritid	Mening, livsglede, samfunnsengasjement, ansvar, fellesskap, tjeneste, sviktende forventninger, ensomhet
Småbarnsforeldre	Familie, arbeid, tidsklemme, ansvar	Tro i hjemmet, foreldreansvar, bærekraftig liv, balanse mellom arbeid–fritid–tjeneste–hvile, samliv
Midt i livet	Modning, endring, ny orientering	Tilgivelse, forsoning, samfunnsengasjement, frivillighet, ev. foreldreskap for tenåringer, samlivsbrudd, når barna flytter ut, kulturliv
Seniorer og eldre	Livserfaring, tid til refleksjon, livsvisdom, tap og sorg	Håp og himmel, tosomhet, besteforeldre-rollen, alderdom, engasjement for andre, frivillighet, ensomhet, fellesskap, kulturliv
Livskriser og overganger	Sorg, sykdom, samlivs-brudd, tap av mening, nye begynnelser	Gud i lidelsen, bønn i mørke tider, håp, helbredelse, fellesskap i kriser, psykisk helse, etterlatte etter selvmord, nye muligheter, det gode liv
En vei inn til tro	Søker kirkelig tilhørighet eller dåp i voksen alder	Grunnleggende kristen tro, dåp og nattverd, Bibelens fortellinger, kirkens fellesskap, kunst og kultur som vei til troen
Livets sluttfase	Pårørende, etterlatte	Diakonale tilbud, sorg, håp